

**A COMPARISON BETWEEN AZİM SÜYÜN’S POEM
“TURANYURT” AND MEHMET SABİR KARGER’S POEM
“HOMELAND”**

Prof. Dr. Nurullah Cetin

**Ankara University, Faculty of Language, History and Geography,
Department of Turkish Language and Literature, Department of Modern
Turkish Literature, Sıhhiye, Ankara / Türkiye,**

e-mail: ncetin64@hotmail.com

Abstract: This study compares the Turan-themed poetry of two Turkish poets who share Uzbek ancestry, focusing on their substance and form. The poems “Turanland” (“Turanyurt”), by Azim Süyün from Uzbekistan and “Motherland” (“Anayurt”) by Mehmet Sabir Karger from South Turkestan depict the journey towards achieving unity among Turanian Turks within this context. Consequently, imperialist governments like Russia and China have caused a geographical and social division within the entire Turkic world. Each Turkish homeland was assigned a distinct country name, while each Turkish tribe was given a unique nation name. Therefore, they generated numerous homelands from a single homeland, multiple states from a single state, and multiple nations from a single nation. This constitutes a deliberate assault on the historical, geographical, and national aspects of Turkey, as well as on our forefathers, heritage, and cultural identity. It is imperative for all those of Turkish descent worldwide to counteract this assault by forming the Turan Turkish union.

Keywords: Azim Suyun, Mehmet Sabir Karger, Turanyurt, Anayurt, Turan, Turkic unity, Uzbekistan, Turkestan

**AZİM SÜYÜN'ÜN “TURANYURT” ŞİİRİYLE MEHMET SABİR
KARGER'İN “ANAYURT” ŞİİRİ ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA**

Prof. Dr. Nurullah Çetin

**Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve
Edebiyatı Bölümü, Yeni Türk Edebiyatı Anabilim Dalı, Sıhhiye, Ankara /
Türkiye,**

e-mail: nctin64@hotmail.com

Özet: Bu bildiride ikisi de aslen Özbek kökenli olan iki Türk şairinin Turan konulu şiirleri hem içerik hem de şekil bakımından karşılaştırılmıştır. Bu çerçevede Özbekistanlı Azim Süyün'ün “Turanyurt”, Güney Türkistanlı Mehmet Sabir Karger'in “Anayurt” adlı şiirlerinde Turan Türk birliğine giden yol gösterilmiştir. Buna göre bütün Türk dünyasının Rusya ve Çin gibi emperyalist devletler tarafından hem coğrafi olarak yurtları hem de sosyal olarak boyları birbirinden ayrılmıştır. Her Türk yurduna ayrı bir ülke ismi, her Türk boyuna da ayrı bir millet ismi vermişlerdir. Böylece bir vatandan birçok vatan, bir devletten birçok devlet, bir milletten birçok millet üretmişlerdir. Bu durum Türk tarihine, Türk coğrafyasına, Türk milletine, atarımıza, kanımıza, töremize, kimliğimize bir saldırıdır. Bütün dünya Türkleri, bu saldırıya karşı Turan Türk birliğini kurarak cevap vermelidir.

Anahtar Kelimeler: Azim Süyün, Mehmet Sabir Karger, Turanyurt, Anayurt, Turan, Türk birliği, Özbekistan, Türkistan

Giriş: Özbek edebiyatının önemli şairlerinden biri olan Azim Süyün'ün “Turanyurt” şiiriyle aslen Güney Türkistanlı Özbek Türkü, ama şimdi Türkiye vatandaşı olan Mehmet Sabir Karger'in “Anayurt” adlı şiiri, birbirine çok benzemektedir. Bütün Türk dünyasının adeta ortak duygularına tercüman olan bu iki

şiiir, dünya Türkleri arasında oldukça meşhurdur. Bu bakımdan bu bildiride önce şairler ve şiiirleri hakkında ayrı ayrı kısa bilgi verilecek, sonra da şiiirler benzerlikleri üzerinden karşılaştıırılacaktır.

Azim Süyün:  zbek edebiyatında şiiir, tiyatro, hik ye, tercüme, inceleme, araştıırma türlerinde ürün veren Azim Süyün, 22 Şubat 1948 tarihinde, Özbekistan'ın Semerkant iline bağlı Nurata kazasının Nahsrut Köyü'nde doğmuş. Taşkent Devlet  niversitesinin Gazetecilik Fakültesini bitirmiş. Daha sonra gazetecilik yapmış. Eserlerinde Özbekistan'ın hem tabii, coğrafi, tarih , kültürel güzelliklerine ve zenginliklerine yer vermiş, hem de toplumsal, millî, din , felsefi konuları işlemiştir. Azim Süyün' n Türkiye'de bilinen en meşhur şiiiri "Turanyurt" tur. Bu şiiir, Türkiye'de yayınlanan şiiir se kilerinde ve internet sitelerinde oldukça yaygın biçimde yer almakta ve çok okunmaktadır. Mesela buna bir örnek olmak üzere ş  kaynağı verebiliriz: *Türk Dünyası Şiiir Güldestesi*, Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları, hazırlayan: Mehmet Kara, Ankara 1993, s.77.

"Turanyurt" şiiirinin aslı şöyledir:

TURANYURT

Menge	ayting	�egere	nime?...
M�stebidler	tapgen	oyindir.	
S�zib	barar	ufkda	keme,
B�t�ndir	Turanyurt,	b�t�ndir!	
Ata	maziy	karige	tartar,
Kim	�zbek,	kim	Kazak,
Y�regimge	bir	taş	zil
B�t�ndir	Turanyurt,	b�t�ndir!	
Hasretimning	yok	er�r	�eki,
Turan	eli	bitte	budundur.
Kandaşler	kan	t�kişer,	lekin

Bütündür Turanyurt, bütündür!
Ne de Bişkek, ne Buhare u,
Ne Hirat, Merv, ne İstanbuldır.
Yalğız yara, yalğız deva u,
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Tarvakayleb ösgen şah şebbe,
Bir darahge aylangen kündir
Kötergüm men âftâbreng bâde,
Bütündür Turanyurt, bütündür.

“Turanyurt” şiirinin Türkiye Türkçesiyle karşılığı ise şöyledir:

TURANYURT

Bana söyleyin sınır nedir?...
Zorbaların bulunduğu oyundur.
Yüzüp gider ufukta gemi,
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Ata mazi işine çeker,
Kim Özbek, kim Kazak veya Hundur,
Yüreğimi bir ağır taş ezer,
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Hasretimin yoktur sınırı,
Turan elleri tek bir budundur.
Kandaşlar kan dökerler lâkin
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Ne Bişkek, Buhara'dır o,

Ne Herat, Merv ne İstanbul'dur.
Yalnız yara, yalnız deva o,
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Dallanıp büyüyen dal filizin
Bir ağaca dönüşeceği gündür
Kaldırdım ben güneş renkli bade,
Bütündür Turanyurt, bütündür!

Mehmet Sabir Karger: Mehmet Sabir Karger, bugün Afganistan sınırları içinde olan Güney Türkistan'ın Faryab vilayetine bağlı Andhoy ilçesinin Korgan kasabasında 1957 yılında doğmuş bir Özbek Türküdür. 1976 yılında üniversite öğrenimi için Türkiye'ye gelmiş ve 1984'te Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesi'ni bitirmiş. Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olmuş. İlaç sektöründe iş adamı olarak çalışan Mehmet Sabir Karger, Türk ülkeleri arasında ilaç ticareti yapıyor. Karger, aynı zamanda şiir yazmakta ve müzikle ilgilenmektedir. Bu bağlamda Türkistan Halk Müziği (I-II) isimli iki albüm yayınlamıştır. Dutarıyla Türkistan türküleri söylemektedir.

1976 yılında Güney Türkistan'ın Faryab Vilayetine bağlı Andhoy ilçesinde "Anayurt" adlı şiirinin sözünü yazıp bestelemiş. 1977 yılında yüksek öğrenim için Türkiye'ye gelip Hacettepe Üniversitesi Eczacılık Fakültesini bitirirken eğitiminin yanında hem TRT'de hem de Türkiye'nin çeşitli illerinde düzenlenen millî etkinliklerde "Anayurt Marşı" adıyla, "Güzel Türkistan"ı Türkistan yörelerinden çeşitli eserleri seslendirdi. 1986 yılında Ankara'da çıkarttığı "Türkistan Halk Müziği – 1" adlı kasetinde söz ve müziği kendine ait "Anayurt Marşı"nı seslendirdi. Söz konusu bu marş, Türk milleti tarafından çok beğenildi. Birçok kişi ve müzisyen, ona ait olan "Anayurt Marşı"nı söylemeye başladılar. 2023 yılında Azerbaycan'da düzenlenen Türk Devletleri Teşkilatı Olağanüstü Zirve toplantısının açılış programında cumhurbaşkanlarımızın huzurunda ses sanatçımız Azerin Hanım, "Anayurt Marşı"nı bir grup sanatçıyla beraber söylemişlerdir. Onun sözlerini yazdığı ve bestelediği "Anayurt Marşı" adlı eseri, bugün Türkiye'de ve başka Türk

ülkelerinde çok yaygın biçimde bir şiir olarak okunmakta ve bir marş olarak söylenmektedir.

Sözkonusu şiirin şair tarafından yazılan aslı şudur:

ANAYURT

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak bunlar bir soydur

Özbekistan, Türkmenistan kılıb koyganlar

Anayurtum Türkistanı bölüb koyganlar

Inanmanglar, aldanmanglar ey Türk yiğitler

Kırk asırlık tarihge sahip bolgan Türkler

Türkistan, Kafkazistan ey güzel yurtumuz

Singe kurban bolaylık ey anayurtumuz

Bu şiirin Türkiye Türkçesiyle “ANAYURT MARŞI” haline getirilmiş şekli ise şöyledir:

ANAYURT MARŞI

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak bunlar bir soydur

Özbekistan, Türkmenistan diye kurmuşlar

Anayurdum Türkistan'ı bölüp koymuşlar

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak bunlar bir soydur

İnanmayın, aldanmayın ey Türk yiğitler

Kırk asırlık tarihe sahip olan Türkler

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak bunlar bir soydur

Türkistan, Kafkazistan ey güzel yurdumuz

Sana kurban olalım ey anayurdumuz

Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Azer bir boydur

Karakalpak, Kırgız, Kazak bunlar bir soydur

Bu şiirde geçen “Azer” kelimesiyle Azerbaycan Türkleri kastedilmiştir. Aslında “Azer” diye bir Türk boyu yoktur; Azerbaycan Türkleri vardır. Ancak şair, hece vezni gereği olarak hece sayısına uysun diye böyle bir kelime yazmak zorunda kalmıştır. Yoksa şair de “Azer” diye bir boy olmadığını, Azerbaycan Türkleri olduğunu bilmektedir. Ayrıca “Kafkazistan” kelimesi de yazılışı bakımından sorunludur. Doğrusu “Kafkasya” olacaktır. Ancak bu da hece vezni gereği hece sayıları uysun diye üretilmiş bir kelimedir.

“Turanyurt” İle “Anayurt” Arasında Bir Karşılaştırma:

A.Konu Bakımından Karşılaştırma: Her iki şiirin konusu da Turan Türk Birliğidir. Her iki şair de ister bağımsız devlet olarak, ister başka devletlerin işgali altındaki topluluklar olarak dünyanın her yerinde yaşayan bütün Türklerin birleşmeleri gereğine vurgu yaparlar.

“Turan” Kavramına Yüklenen Anlamlar:

***Genel Coğrafya ve Turan:** Azim Süyün’e göre bugün bütün Türk ülkeleri, yurtları arasında var olan sınırlar, doğal sınırlar değil; başkaları, düşmanlar, emperyalist devletler tarafından çizilen sun’î sınırlardır. Türklerin yaşadığı yurtları bölüp parçalamışlar, her Türk ülkesine başka isimler vererek Türkler arasındaki birlik ve bütünlüğü parçalamak istemişlerdir. Türk vatanlarını bölüp parçalama işi, Azim Süyün’e göre zorbalarmın oyunudur. Zorbalarm dediği de Rusya ve Çin olup, bunlar silah, teknoloji, asker üstünlüğüyle haksız hukuksuz yere, zorla Türk ülkelerine girip hem bölüp parçalamışlar, hem de kendi aralarında paylaşmışlardır. Ona göre bütün Türklerin yaşadığı her yer Turandır ve bu Turan coğrafi açıdan bir bütündür, bölünüp parçalanamaz. Var olan bölünüp parçalanmışlık da zamanı gelince ortadan kaldırılacaktır. O, şiirinde bu inancı telkin etmektedir.

Mehmet Sabir de aynen Azim Süyün gibi düşünmektedir. O da Türk düşmanı emperyalist devletlerin Anayurdumuz olan Türkistan’ı bölüp koyduklarını vurgular. Bu şiirlerin yazıldığı sıralarda Rusya’nın işgali altındaki topraklar Batı Türkistan; Çin işgali altındaki topraklar da Doğu Türkistan olarak biliniyordu. Aslında hâlâ da öyledir. Doğusuyla Batısıyla bütün Türk yurtları, tek bir coğrafya ve adı Türkistan idi. Bu Türkistan, bütün Türklerin anayurdudur. Biz Türkiye Türkleri Türkistan’a “ata yurdu”, Türkiye’ye de “anavatan” diyoruz. Ama Mehmet Sabir Türkistan’a anayurt diyor.

Mehmet Sabir, ısrarla Türk ülkelerinin ve boylarının emperyalist devletler tarafından bölünüp parçalanarak bunlardan ayrı ayrı milletler, ülkeler ve devletler çıkarmalarını hiçbir şekilde kabul etmeyeceğimizi vurgulayıp, haklı olarak bütün Türklerin de buna inanmamasını ister. Kökü bir, aslı bir olan, kırk asırlık tarihe sahip

Türk yiğitler, emperyalist devletlerin bölücü, parçalayıcı yalanlarına ve icraatlarına inanmayacaklardır.

***Şehirler ve Turan:** Azim Süyün, bütün farklı Türk devlet ve topluluklarının önde gelen önemli ve büyük şehirlerinin temsilciliğinde Turan birliğini mekân üzerinden ifade eder. Nitekim Turan dünyasını temsil etmek üzere Kırgızistan'ı temsilen oranın başkenti Bişkek'i alır. Özbekistan'ı temsilen Buhara'yı alır. Afganistan işgali altındaki Güney Türkistan'ı temsilen Herat'ı alır. Türkmenistan'ı temsilen Merv şehrini alır. Türkiye'yi temsilen de İstanbul'u alır. Bu şehirler, elbette bütün Türk dünyasını kapsamaz. Başka birçok önemli ve sembol değerinde şehirlerimiz de vardır. Fakat şiirde hepsini saymak mümkün olmadığından şair, bazılarını almakla yetinmiş. Mehmet Sabir'in şiirinde ise şehir sembolizmi yoktur.

***Boylar ve Turan:** “Boy”, Türk milletinin alt topluluklarının adıdır. Bu boyların tamamının birleşmesinden oluşan toplumsal yapının adı ise “Türk milleti”dir. Türk milleti tek bir milletin adıdır. Türk milleti, tarih boyunca birçok farklı coğrafyalara dağıldığı için bazı farklılıklara sahip boylar halinde varlığını sürdürmektedir.

Boy, Türk milletinin alt dalıdır. Millet ise bütün boyların ortak üst kimlik adıdır. Rusya ve Çin gibi emperyalist devletler, Türk milletini coğrafyalara böldüğü gibi boylara da bölmüş ve bu böldüğü boyları farklı milletler olarak tanımlayıp buna Türkleri inandırmaya çalışmıştır. Bu emperyalist oyunun farkına varan her iki şairimiz, bu konuya dikkat çekmişlerdir. Nitekim Azim Süyün, şiirinde “Kim Özbek, kim Kazak veya Hundur,” diyerek Özbek, Kazak, Hun gibi isimlerin millet ismi değil boy ismi olduğunu, bu boyların birliğinden oluşan yapının da Turan olduğunu “Turan elleri tek bir budundur.” mısraıyla vurgular. Orhun Abideleri'nde “Bod” kelimesi boy demektir. “Bodun” da boylar birliği yani millet anlamına geliyor. Azim Süyün ayrıca, “Kandaşlar kan dökerler lâkin” mısraıyla da farklı boylar halinde yaşayan Türklerin aynı kanı taşıyan, aynı kana sahip tek bir ırk, tek bir millet olduğunu vurgular. Mehmet Sabir de şiirinde bütün Türk boylarının hepsini tek tek sayamamış, bazı boy isimlerini vererek temsilî nitelikte almıştır.

Hepsini saymaya kalksa o zaman şiirin hacmi buna yetmez. Sadece Özbek, Türkmen, Uygur, Tatar, Karakalpak, Kırgız, Kazak, Azer isimlerini saymakla yetinmiştir. Daha önce belirttiğimiz gibi “Azer” isminde bir Türk boyu yoktur; ancak vezin gereği Azerbaycan Türklerini bu isimle nitelendirmek zorunda kalmıştır.

***Gelecekte Turan Birliğinin Kurulacağına Duyulan Ümit:** 1970’li yıllarda Türkistan Türk yurtları, Rus ve Çin Komünist rejimleri altında paramparça ve esirdiler. Ama o dönemde Türk dünyasındaki bütün aydınlar, şairler, edebiyatçılar gelecekte bir gün bu işgal ve esaretin sona ereceğine ve mutlaka Turan Türk birliğinin kurulacağına inanmışlardı. Azim Süyün, şiirinin son bendinde bu ümidini dile getirmektedir. Ona göre bütün farklı Türk boyları ve yurtları, büyüyen dallar ve filizlerdir. Bunlar bir gün büyüüp ağaca dönüşeceklerdir. Her biri ayrı ayrı büyük birer ağaç olacağı gibi birleşerek daha büyük bir Turan ağacının dalları haline de geleceklerdir. Mehmet Sabir de şiirinde açıkça olmasa da dolaylı olarak gelecekte kurulacak Turan Türk birliğine işaret etmektedir.

B.Şekil Bakımından Karşılaştırma:

***Vezin:** Her iki şiir de Türk şiirinin millî vezni olan hece vezni ile yazılmıştır. Azim Süyün’ün şiiri 4+5: 9’lu hece vezniyle yazılmıştır. Mehmet Sabir’in şiiri de 8+5: 13’lü hece vezniyledir.

***Nazım Birimi:** Azim Süyün’ün şiiri Türk şiirinin millî nazım birimi olan dörtlüklerle yazılmıştır. Mehmet Sabir’in şiiri ise beyitler halindedir.

***Nazım Şekli:** Azim Süyün’ün şiiri çapraz kafiye iledir. Mehmet Sabir’in şiiri ise bu konuda bir bütünlük arzetmemektedir. Onun şiirinin ilk iki beyti eşleme ya da mesnevi kafiye sistemiyle olup, son iki beyti ise serbesttir.

***Dil ve Üslup:** Her iki şiirin dili de oldukça açık, anlaşılır, sade bir dile sahiptir. Her iki şiirin üslubu hamasî / epik üsluptur. Azim Süyün’ün şiirinde ayrıca hem sorgulama hem de tanımlama üslubu vardır. Mehmet Sabir’in şiirinde ise sadece tanımlama üslubu vardır ve “dır” ekiyle biten bir yargı ve tanımlama ifade eder.

Sonuç: Özbekistanlı Azim Süyün ile Güney Türkistanlı Mehmet Sabir Karger, aslında ikisi de aynı boydan olup Özbek kökenlidirler. Azim Suyun “Turanyurt”, Mehmet Sabir de “Anayurt” adlı şiirlerinde her ikisi de Türk yurtlarının ve boylarının Rusya ve Çin gibi emperyalist devletler tarafından bölünüp parçalanmasını bir türlü kabul edememektedirler. Her iki şair de Türklerin sözkonusu bölünüp parçalanma halinden hemen kurtulup birleşerek bir bütün halinde Turan Türk birliğini kurmaları gerektiğini telkin etmektedirler. Bütün dünya Türklüğü ancak bu sayede kurtuluşa erecek ve mutlu olacaktır.

Dolayısıyla bu iki şiir, bütün dünya Türklerinin sosyal, siyasi, kültürel, ekonomik, askerî alanlarda birlik olmalarının faydasına yer verdiği için güncel anlamda da önemini korumaktadır. Bütün dünya Türkleri arasında kardeşlik ve birlik düşüncesini telkin eden bu iki şiirin Türkler arasında çok fazla okunması, yayılması ve içeriğinin gereğinin yapılması bir zorunluluktur.

Yararlanılan Kaynaklar:

Mehmet Sabir Karger ve Hayati Bice'den şahsen alınan bilgiler.

Türk Dünyası Şiir Güldestesi, Türkiye Yazarlar Birliği Yayınları, hazırlayan: Mehmet Kara, Ankara 1993, s.77.